

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET
4/10.01 3/10-11
Saksnr. 2011/407-039

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:
Saksbehandler: tin
Vår ref: 11/4002
Dato: 20.09.2011

Helsedirektoratets svar på høring - Forslag til revidert forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har sendt på høring forslag til revidert forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda. Forskriften er hjemlet i lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 7-9.

Formålet med talspersonsordningen er å gi barnet større mulighet til å få frem sine synspunkter i saker som skal behandles for fylkesnemnda. At barnet kan bli hørt bidrar til at saken blir bedre opplyst og til at barnets rettsikkerhet blir ivaretatt. Å benytte seg av en talsperson er en måte for barnet å få uttrykt sin mening på, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 12 og barnevernloven § 6-3.

Departementet har over tid sett behovet for presiseringer og endringer slik at barnets rett til deltakelse i egen sak blir tydeliggjort, og slik at forskriften samsvar bedre med praksis og FNs barnekonvensjon.

Departementet ber høringsinstansene gi sitt syn på de foreslåtte presiseringer og endringer som framkommer i høringsnotatet.

Helsedirektoratet slutter seg i hovedsak til de presiseringer og endringer som departementet har foreslått. Direktoratet vil i det videre gi sitt syn og komme med innspill til noen av momentene i høringsnotatet. Hensynet til barnet og barnets beste er et bærende hovedprinsipp for disse innspillene.

Hvem kan oppnevnes som talsperson

Departementet foreslår ikke endringer når det gjelder hvem som kan oppnevnes som talsperson, jf. forskriften §§ 2 og 3. Dette er et forslag direktoratet kan slutte seg til.

Helsedirektoratet bemerker i denne sammenheng, at hvem som velges ut til å være talsperson i den enkelte sak, kan være av betydning for hvorvidt barnet ønsker å benytte seg av sin rett til talsperson. Utvelgelse av talsperson bør derfor vurderes opp mot sakens karakter, samt hvilken påvirkning talspersonens alder, kjønn og personlige trekk mv. kan ha for barnets tillitsforhold til talsperson. Barnets opplevelse av tillitt og trygghet i situasjonen kan være av betydning for hvilke tema barnet tar opp med talsperson og dermed om talsperson blir et reelt talerør for barnet. Utvelgelsen av talsperson bør gjøres ut fra en helhetsvurdering i den enkelte sak.

Helsedirektoratet

I forskriften § 3 andre ledd hjemles adgang for fylkesnemnda til i særlige tilfeller å oppnevne talsperson som ikke står på listen. Forutsetningen er at barnet har et særlig tillitsforhold til vedkommende.

Helsedirektoratet bemerker at et særlig tillitsforhold forutsetter at personen er kjent for barnet fra tidligere, for eksempel gjennom barnehage, skole, organiserte fritidsaktiviteter eller private relasjoner. I disse sakene vil talspersonens kontaktarena med barnet også kunne innebære en arena for kontakt med barnets foreldre/foresatte. Den voksne som velges ut som talsperson ut fra et særlig tillitsforhold til barnet vil dermed stå i større fare for å bli påvirket av sine erfaringer og egne opplevelser fra møter og samvær med både barnet og dets foreldre/foresatte.

Den som oppnevnes som talsperson skal være et talerør kun for barnets synspunkter jf § 5. Dette tilsier at personer som kjenner barnet privat kun bør benyttes i svært få tilfeller og etter en helhetlig og grundig vurdering av alle forhold i saken.

Videreformidling av barnets synspunkter

Departementet foreslår ikke endringer når det gjelder hvordan talsperson skal formidle barnets mening overfor nemnda, men har bedt høringsinstansene om å drøfte om talsperson skal utarbeide en skriftlig rapport i tillegg til å gi en muntlig forklaring i forhandlingsmøte.

Kommentar til punkt 3.8:

Direktoratet forutsetter at det under nemndens forhandlingsmøte protokolleres parts- og vitneforklaringer for å sikre innhold i forklaringer gitt under forhandlingsmøtet. Protokollen fra forhandlingsmøte vil ivareta behovet for å sikre informasjon om barnets ytringer gitt muntlig av talsperson under vitneforklaring. Informasjonen om prosessen på det gitte tidspunkt vil dermed være ivaretatt for eventuelt bruk ved en klage eller senere rettsbehandling.

Utgangspunktet for oppnevningen av talsperson er å styrke barns rettigheter og rett til deltakelse i egen sak, og å sørge for at barnets egne synspunkter formidles til fylkesnemnda også i de saker det barnet ikke opptre som part.

I høringsnotatet framkommer det kontradiktoriske prinsipp som et argument for å avkreve en skriftlig rapport i tillegg til muntlig forklaring, og at rapporten kan være et sentralt bevis som er viktig informasjon til partene tidlig i prosessen og ved rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak.

Å omforme muntlig språk til skriftlig form uten at budskapet skifter karakter, eller endrer innhold er en utfordrende oppgave. Dette er en oppgave som krever kunnskap og bevissthet, samt kompetanse om språkets egenskaper og abstraksjoner, om språket som fenomen (lingvistikk) mv.

Barnet talsperson vil til en hver tid stå overfor utfordringen med å formidle barnets synspunkter nøytralt og objektivt og med det meningsinnhold som barnet selv formidler. Spesielt vil dette være utfordrende der hvor barnets språkform, på grunn av alder og/eller utvikling, skiller seg vesentlig fra det språklige uttrykk en voksen naturlig benytter seg av for å si sin mening, uttrykke et behov, ønske eller syn rundt et gitt tema eller en situasjon.

Utarbeidelsen av en skriftlig rapport som vil følge barnets sak, og benyttes i andre rettsinstanser, kan utløse behovet for at rapportens meningsinnhold og beskrivelse av de faktiske forhold verifiseres av barnet. En skriftliggjøring av barnets uttrykk, og barnets eventuelle gyldiggjøring av innholdet, vil i seg selv kunne være med å undergrave barnets opplevelse av, og rett til, fritt å kunne uttrykke sin mening. Hvorvidt barnet evner å forstå innholdet i rapporten vil også være avhengig av barnets alder og utvikling i tillegg til rapportens språklige form og oppbygning, samt talspersonens evne til å gjengi barnets verbale uttrykk i skriftlig form.

Man må også være oppmerksom på at barnets opplevelse og synspunkter formidlet til talsperson gjelder den tid og kontekst barnet befinner seg i på det aktuelle tidspunkt. Hendelser og opplevelser knyttet til nåtid eller nær fortid kan ha betydning for hva barnet uttrykker og hvordan barnet formidler opplevelsene.

I de tilfeller som barnets synspunkter ikke er sammenfallende med, eller er i strid med foreldre/foresattes synspunkter, kan en skriftlig nedtegnelse av barnets meninger i noen tilfeller bidra til å utløse, underbygge og/eller forsterke en konflikt mellom barnet og dens foreldre/foresatte. I de tilfeller der barnet etter ferdigbehandlet sak fortsatt skal bo hos sine foreldre/foresatte, eller ha hyppig samvær, kan en skriftlig rapport av barnets synspunkter i noen tilfeller bli en tilleggsbelastning i forholdet mellom barnet og foreldre/foresatte både på kort og på lengre sikt.

Hvordan talsperson skal formidle barnets mening overfor nemnda kan ha betydning for om barnet ønsker å uttale seg gjennom talsperson. Som det framkommer av høringsnotatet kan kravet om en skriftlig rapport bidra til å undergrave barnets rett til fritt å uttrykke sin mening i saken. Det er også en viss fare for at det under og etter nemndssaken blir lagt et for stort fokus på innhold i den skriftlige rapporten og at barnet kan føle seg bundet av det som framkommer, noe som kan føre til økt lojalitetskonflikt mellom partene.

Direktoratets støtter departementets forslag om at talsperson skal formidle barnets synspunkter og meninger muntlig for nemnda jf. ny § 6.

Vennlig hilsen

Toril Lahnstein
div. direktør

Anette Mjelde
avd. direktør

Kopi: Nina Wavik Ytterstad (helsedirektoratet)